

İlaçlar Neden ÇOK PAHALI?

Haz. Taşkın Tolga Yaprak

Bir ders kitabının fiyatı nasıl kağıdının maliyeti ile, ya da bir ameliyatın fiyatı cerrahın kullandığı aletlerin maliyeti ile değerlendirilemezse, bir ilacın fiyatı da onun bileşenlerinin maliyetinin toplamı olarak değerlendirilemez. Araştırma ve yaratıcılık sonucu ortaya çıkan diğer ürünler gibi ilaçlar, bilgi ile üretilir. Bu bilgi hastalıklara son veren, acılarımızı dindiren yılların bilgi birikimidir.

Yeni ilaçların keşfedilmesi ve geliştirilmesi için gerekli olan bilgi ucuz değildir. Yeni ve daha ileri ilaçların araştırılması, geliştirilmesi, test edilmeleri ve resmi onay kazanma prosedürleri çoğu kez zaman alıcı ve risklidir.

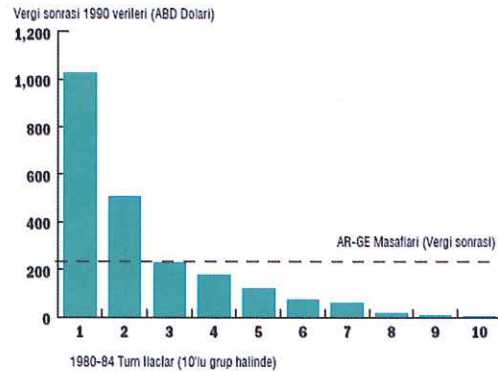
Testleri yapılan her 5000 ilaçtan, ortalama sadece 5 tanesi klinik deneylerde kullanılır ve bunlardan sadece bir tanesi hasta kullanımı için onaylanır. Başarılı ilaçlardan elde edilen gelir, bu tip finansal kayıpların kapatılması için kullanılmak zorundadır. Özetle, onay alan her ilaç, ortalama 5000 ilacın araştırma ve geliştirme sürecini de kapsayacak mali bir yapı ile ortaya çıkar.

İlaç pazarına sürülen her yeni ilacın sektöre maliyeti ortalama 500 milyon dolardır.

Her yeni ilacın geliştirilmesi ortalama 12-15 yıl alır. Bu zamanın çoğu ilacın güvenli olduğundan emin olmak için yapılan testler sırasında geçer.

ABD'de halen satılmakta olan ortalama her on ilaçtan

SEKİL 1
Pazardaki Her On İlaçtan Sadece Ucu
AR-GE Masrafların Karsılayabilmektedir

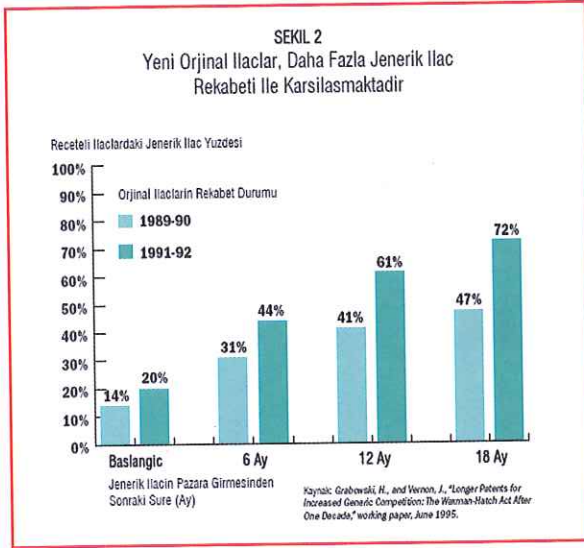
Note: The drug development cost cited in this chart is after-tax in 1990 dollars for drugs introduced 1980-1984. Based on a separate analysis by the Boston Consulting Group, the pre-tax R&D cost for drugs introduced in 1990 is \$500 million.

Kaynak: Grabowski H. and Vernon J., "Returns to R&D on New Drug Introductions in the 1980s", Journal of Health Economics, Vol. 13, 1994.

sadece üçü araştırma - geliştirme (AR-GE) masraflarını karşılayabilmekte ya da kar elde edebilmektedir (Sekil 1).

İlaçların geliştirilmesinin maliyeti zamanla artmakta ama buna rağmen, ilaç firmalarının bu ilaçlar için yaptıkları yatırımın geriye dönme süresi gittikçe uzamaktadır. Bunun en önemli nedeni, jenerik ilaçların zamanla giderek arttırdığı rekabettir (Sekil 2).

İlaç firmaları, gelecek ilaçlar için yapacakları bilimsel araştırmaları, pazarda halen bulunan ilaçlardan elde ettikleri gelirler ile desteklerler. Satışlardan elde edilen her beş doların, bir doları, bilimsel araştırmalara geri döner. Şu anda

ilaç firmaları yaklaşık 1000'den fazla ilaç üzerinde çalışmaktadır. Üzerinde çalışılan hastalıklar arasında *Alzheimer, kalp hastalıkları, kistik fibroz, artrit* gibi birçok hastalık sayılabilir. Sadece kanser araştırmaları için şu anda piyasaya sürülme aşamasında olan 350'den fazla ilaç mevcuttur.

Özetle, ilaçların fiyatı, onların hastalara, topluma ve sağlık sistemine karşı değerini yansıtır. Eğer çok fazla maliyetin düşürülmesine odaklanırsak, gelecek için yapılacak olan bilimsel araştırmaların ve yeni ilaçların keşfedilmesinin önemini bir anlamda ihmal etmiş oluruz. Bu da yeni araştırmaların yapılmasını önler ve bilimsel ufkumuzun daralmasına neden olur.

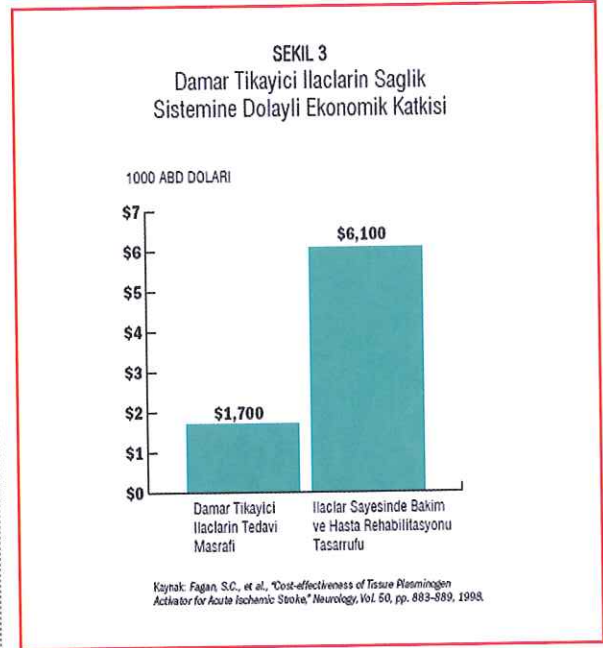
İLAÇLARIN DEĞERİ NASIL HESAPLANIR?

Çoğu kez bunu hesaplayamayız. Kanser acısı çekmeyen bir çocuğun gülümsemesinin değerini nasıl hesaplayabiliriz ki? Kalp yetmezliği olan bir dedeye ya da nineye, torunlarıyla kamp yapacak enerjisi verebilmenin değeri nedir?

Fakat çoğu kez, maddi olarak ilaçların hastalara, topluma ve sağlık sistemine olan önemini hesaplamamız mümkün. İşte sizlere yurtdışından birkaç örnek:

Kalp Hastalıkları: ABD Milli Sağlık Enstitüsü'nün desteklediği bir araştırmaya göre, kalp hastalarının en kısa zamanda damar tıkanma önleyici ilaçlarla tedavisi, hastaların tedavi masraflarını ortalama 4,400 dolar düşürdüğü hesaplanmıştır. Bu düşüşün nedeni de hastane yatak masrafları, hemşire hizmetleri, rehabilitasyon ve bakım masraflarının azalmasından dolayıdır (Sekil 3). Bu kuruluşa göre, bu tip ilaçların kullanılması ülke çapındaki sağlık sistemine her yıl 100 milyon dolardan fazla tasarruf sağlamaktadır.

Astım: İleri ilaçlar, astım hastalarının durumunu doğal olarak iyileştirdiği için toplam sağlık masraflarının azalmasına neden olur. Virginia Sağlık Programının verilerine göre, ilaç tedavisi sayesinde astım hastalarının acil ve ilk yardım tedavilerinde %42'ye varan düşüş sağlanmış ve programa maddi tasarruf sağlamıştır.

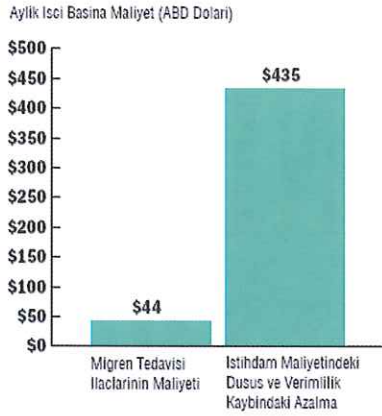

Migren: Amerikan Sağlık Sistemi Dergisi'nde (American Journal of Managed Care) yayımlanan bir makaleye göre, yeni bir ilaç sayesinde, migren hastalarının tedavi masrafları %41 düşmüştür. Bir diğer araştırmaya göre, bu ilaç sayesinde istihdam eksikliği önlenmiş ve verimlilik artışı nedeniyle tüm ABD'deki işverenler ortalama ayda 435 dolar tasarruf etmişlerdir. Oysa bu yeni ilacın ortama aylık masrafı bu şirketlere sadece 44 dolar olmuştur. Bu direkt karşılaştırma, ilaçların ekonomiye dolaylı yoldan sağladığı katkıyı gösteriyor (Sekil 4).

Kalp Yetmezliği: Bir yıl süreli bir 1100 kişi üzerinde hastalık kontrol programı yürüten Humana Hastaneleri'ne göre (Humana Hospitals), ilaç masrafları %60 artmış ama buna rağmen hastane masrafları ise %78 düşmüştür. Net tasarrufun toplamı ise 9.3 milyon dolardır. Hastaların günlük aktivitelerini yapabilmeleri oranı %15 artmış ve ölüm yüzdesi de beklenen %25'te %10'a düşmüştür.

Alzheimer: ABD'de şu anda 4 milyon civarında Alzheimer hastası vardır. Bu hastalığın ülkeye maliyeti yılda 100 milyar dolar civarındadır. Bunun önemli kısmı hemşirelik

SEKIL 4
Migren İlaçları İsverenlerin İstihdam Maliyetini
Azaltır ve Düşük Verimliliği Onlar

Kaynak: Legg, R.F., et al., "Cost Benefit of Sumatriptan to an Employee" Journal of Occupational and Environmental Medicine, Vol. 39, No. 7, July 1997.

hizmetinden gelmektedir. Yakın geçmişteki bir araştırmanın bulgularına göre yeni bir ilaç ile tedavi edilen hastaların yarı yarıya yakını, bu ilacı almayanlara göre % 50 az hemşireye ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun ekonomiye çok büyük bir katkısı vardır.

Seke Hastalığı ve Depresyon: Sağlık Ekonomisi dergisinin (Health Economics) 1990'da çıkan bir makaleye göre reçeteli ilaçlar sayesinde, hastalık nedeniyle iş kaybında önemli ölçüde düşüş sağlanmıştır. Örneğin depresyon ile ilgili ilaçlarda, çalışan eleman başına 822 dolar tasarruf sağlanmış, insülin bağımlısı olmayan şeker hastalarında ise bu tasarruf çalışan eleman başına 1475 dolar olmuştur.

Alerji: Amerika'da bir müşavirlik firması olan William M. Mercer tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre sedatif etki göstermeyen reçeteli antihistaminik ilaçlar, normal şekilde satılan ilaçlardan daha pahalı olsalar da bunların karşılanması ile iş verimliliği arttırmış ve iş kazalarının sayısını azaltmıştır. Yine bu araştırmaya göre sedatif etki göstermeyen ilaçlara yatırılan her bir dolar, geriye 3.07 dolar olarak Yine bu araştırmaya göre, sedate etmeyen ilaçlara yatırılan her bir dolar, geriye 3.07 dolar olarak dönmüştür. Bunun asıl nedeni de iş verimliliğinin artışı, hastalık sayısının azalması ve iş kazası masraflarının azalması nedeniyle.

Osteoporoz: Yaklaşık 28 milyon ABD vatandaşı halen osteoporoz tehdidi altında. Bu nedenle her yıl en az 300 bin kalça kemiği çatlaması meydana gelmektedir. Su anda mevcut birçok osteoporozu önleyici ilaç bu hastalığın

ekonomiye olan negatif etkisini azaltmaktadır. Örneğin, 1992'de yapılan bir çalışmaya göre, tek bir kalça kemiği çatlaması ya da kırılmasının toplam tedavi masrafı 41 bin dolardır, fakat bu durumu önlemeye yönelik yapılabilecek 15 yıllık bir hormon yenileme tedavisinin toplam masrafı ise sadece 3,000 dolardır. Bu da, önleyici tedavinin aslında ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi.

Her zaman için ilaçların değerini hesaplamak mümkün değildir ama belli durumlarda, uzmanlar ve hasta kuruluşları belli bazı ekonomik parametreleri gözönüne alıp ilaçların maddi değerlerini hesaplayabilirler. Nüfus arttıkça ve yaşlı nüfus oranı arttıkça bu insanların ihtiyaç duyacağı sağlık hizmetleri, yani tedavi ve bakım masrafları biz yeni teknolojiler ve metodlar geliştirmesek, artacaktır. Her türlü sağlık politikasını bu açıdan değerlendirip, yeni araştırmaların ve bilimsel çalışmaların önünün tıkanmadığı, haksız rekabete izin verilmediği bir atmosfer yaratılmalıdır.

Bir kutu ilaç, yılların bilimsel araştırması ve eğitimi, en ileri teknolojik araç gereçlerin ve 12-15 yıllık araştırma ve geliştirme faaliyetlerin bir sonucu olabilir.

Aynı zamanda da, yaşlıların daha aktif ve bağımsız yaşmalarına, astımlı çocukların yaşam kalitesinin artmasına ve hastaliksız, yüksek verimli iş ortamlarının oluşmasına katkıda bulunabilir.

Kaynak: Pharmaceutical Research And Manufacturers Of America, June 2000 bulletin